Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904.

LETO—YEAR XX. | Cena lista je $5.00 | Entered as second-class matter January 23, 1918, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. | Chicago, Ill., četrtek, 20. januarja (January 20), 1927. | Subscription $5.00 Yearly | ŠTEV.—NUMBER 16

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

VLADA PRISTANE NA ARBITRAŽO Z MEHIKO

Upor v senatu proti politiki administracije že kaže dobre učinke. Triurna vroča debata med katoliškimi in nasprotnimi senatorji glede Mehike.

Washington, D. C., 19. jan. — Državni tajnik Kellogg je snoči dejal, da je arbitraža (razsodišče) o spornih vprašanjih z Mehiko dobrodošla. Kelloggova izjava je sledila ponovni burni razpravi v senatu, tekom katere so letele ostre besede proti nikaragviško-mehiški politiki Coolidgeve administracije in med katero so se ostro spopadli katoliški in protestantski demokratski senatorji.

Senator Robinson, demokrat iz Arkansasa in zbornični vodja demokratske skupine v senatu, je predložil resolucijo, v kateri zahteva, da se vsa sporna vprašanja z Mehiko, izvirajoča iz zemljiščnih in oljnih zakonov, rešijo potom arbitraže. Robinson je tudi predlagal, da se predsednik Coolidge in predsednik Calles osebno snideta v konferenci na meji in skušata položiti zadovoljiv temelj rešenju vseh razprtij med obema deželama.

Ko so Kelloggu pokazali Robinsonovo resolucijo, je rekel, da nima nič proti temu koraku in da pozdravlja arbitražo.

Debata v senatni zbornici o Mehiki in Nikaragvi je trajala tri ure in končno se je razvila v oster verski konflikt med demokrati samimi. Senator Heflin iz Alabame je že tretjič obtožil katoliško cerkev v Združenih državah, da vodi propagando za vojno z Mehiko v interesu papeškega Rima, ki bi rad strmoglavil Callesovo vlado. V ta namen je k a t o l i š k a organizacija "Knights of Columbus" zbrala milijon dolarjev.

Nato so padli po Heflinu trije katoliški senatorji, ki so tudi demokratje, in Reed iz Missourija, ki je branil katoličane, dasi je protestant. Senatorji, ki so zagovarjali klerikalce, so Walsh iz Massachusettsa, Ransdell iz Louisiane in Ashurst iz Arizone. Medtem ko so se demokratje obdelavali radi vere, so republikanci zanimivo molčali in se zadovoljno muzali. Kakor je bilo razvidno, je demokratska stranka razdeljena versko v katoliško krilo v severnih državah in protikatoliško krilo v južnih državah. O Heflinu pravijo, da je kukluksar. Omenjena katoliška trojica je srdito zanikala Heflinove obtožbe.

Washington, D. C., 19. jan. — Vest iz Nikaragve, da je dr. Sacasa pristal na mirovno konferenco z Diazom, še danes ni potrjena. Najnovejša vest se glasi, da se nikaragviški liberalci ne marajo pogajati z uzurpatorjem, ki se je prodal ameriškim bankirjem.

Strašna zima v Rusiji.

Moskva, 19. jan. — Silni sneženi viharji, kakršnih rusko ljudstvo že dolgo ne pomni, divjajo po deželi. Temperatura je padla na 50 pod ničlo. Na stotine ljudi je že zmrznilo. Blizu Samare je zmrznilo 98 pasažirjev v vlaku, ki je obtičal v zametih. Tudi na parnikih je zmrznilo mnogo mornarjev. Tri lokomotive so zamrznile in eksplodirale.

Socialistinja v ogrski zbornici.

Budapešta. — V novem ogrskem parlamentu je ena sama ženska, ki pa bo zastopala delavce. To je Ana Kethly, ki je bila izvoljena na socialistični listini. V novi zbornici, v kateri imajo Horthyjevi reakcijonarji pretežno večino, je tudi enajst katoliških duhovnikov.

PROČ Z AMERIŠKIM IMPERIJALIZMOM V CENTRALNI AMERIKI IN KITAJSKI!

Izjava socialistične stranke v Združenih državah.

Vojno je treba odvrniti še predno se začne. Vojne se lahko skrušijo v semenu ali v mehki kali; ne morejo se zatreti, ko enkrat že zrastejo in začnejo roditi hudodelski sad po svetu. Vsak ljubitelj miru, kakor tudi vsak ljubitelj ameriške časti, mora torej odločno nastopiti proti brezobzirni politiki ekonomskega imperijalizma, imajoči za seboj kruto silo orožja, katere se je lotila Coolidgeva administracija.

Amerika lahko z najboljšim uspehom užene malo Nikaragvo s peščico pomorščakov. Mi lahko okupiramo glavno mesto te deželice in večji del njenega teritorija, ne da bi temu početju rekli vojna, niti celo intervencija. Toda za Nikaragvičane je to vojna. Pravkar se je odigralo najnovejše dejanje v dolgi vrsti sramotnih činov agresije, ki ima svoj začetek leta 1911. Naši bankirji in špekulantje so s temi agresivnimi čini obogateli, dočim ljudstvo Nikaragve in Združenih držav nima od tega prav nobenega dobička. Že od leta 1911 je Diaz, katerega je naša vlada priznala kot predsednika Nikaragve in ki ima to službo le vsled našega priznanja, golo orodje naših finančnih interesov. Vse govorjenje o potrebi zaščitenja ameriških pravic glede prekopa je kamoflaža. Zlobno protestiranje našega predsednika proti takozvani mehikanski pomoči Sacasu, Diazovemu tekmecu v Nikaragvi, je hinavščina. Ako je Mehika pomagala Sacasu, ki menda ima vse legalne pravice do predsedništva, je na tihem storila baš tisto, kar naša vlada dela odprto že od leta 1911.

To, da predsednik vlači Mehiko v nikaragviško afero, daje sumiti, da on namerava udariti po Mehiki čez ramo Nikaragve. Že dolgo časa se ponavljajo grožnje agresivne akcije napram Mehiki, grožnje pretrganja normalnih stikov in preklicanja embarga na orožje — in vse te grožnje ne morejo pomeniti nič drugega kakor opogumljenje nazadnjaških elementov v Mehiki za revolto. Logična posledica vseh takih činov je intervencija, in logična posledica intervencije je vojna. Naj se intervencija v Mehiki izvrši pod kakršnimikoli moraličnimi pretvezami, izvršila se bo v interesu ameriških mogotcev, ki zahtevajo zase velik del mehiškega bogastva in ki se odprto upirajo mehiškim zakonom. Predsednik Calles je sam šel tako daleč, da je nasvetoval razsodišče kot izhod iz te težavnosti, dasi mi do danes še ne vidimo, da imajo Američani samo eno postavno zahtevo, ki bi bila vredna razsodišča. Ako nastane potreba razsodišča, tedaj emfatično podpremo Callesov nasvet.

Naš ekonomski imperijalizem pa ni naperjen le proti latinski Ameriki. Nahaja se tudi na Kitajskem, kjer ameriške topničarke na kitajskih rekah in ameriška diplomatska politika uničuje historično kitajsko prijateljstvo do Amerike.

Ameriški delavci na farmah in v tovarnah so ravno tako žrtve tega imperijalizma kakor so prebivalci omenjenih takozvanih "barbarskih" dežel. Ameriško ljudstvo kot celota nima nobenega dobička od špekulativnih investicij v Nikaragvi in drugod. Večji del denarja, ki ga investični razred pošlje v tuje dežele, **bi moral po vsakem načelu moralne in ekonomske pravice biti v žepih ameriških delavcev in farmarjev.** Ljudstvo je dovolilo znižanje dohodninskih in dediščinskih davkov — in ameriški kapitalisti so ta denar naložili v tujezemstvu. Zdaj je ljudstvo v nevarnosti, da bo moralo s silo izterjati propadajoče, špekulativne dolgove naših kapitalističnih špekulantov na stroške ne samo svojih lastnih žepov, temveč na veliko bolj tragične stroške krvi svojih sinov in bratov.

Z ozirom na ta jasna dejstva, kliče socialistična stranka delavce in farmarje, organizirane in neorganizirane, ter vse svobodo ljubeče Američane, naj z vsemi sredstvi, ki so jim na razpolago, zahtevajo konstruktivno in kooperativno zunanjo politiko za našo vlado, zunanjo politiko, katere temeljni kamen mora biti: **Nobene intervencije!** Stranka poziva kongres, naj sprejme Wheelerjevo resolucijo **za umaknitev naših čet iz Nikaragve** in drugo Wheelerjevo resolucijo **za preiskavo glede ameriških investicij v tujih deželah.** Stranka zahteva, da se vsaka prava diferenca z Mehiko predloži razsodišču. Zahteva dalje, da Združene države uvedejo **politiko prijateljstva** napram Kitajski, da bodo potrpežljive, dokler Kitajska sama ne reši svojih notranjih težkoč, da se ne smejo vtikati v **notranje kitajske zadeve** in da takoj revidirajo **krivične pogodbe**, proti katerim se obrača srd Kitajcev.

To je pot do časti in miru. Vsak drugi korak vodi v nečast, ta pa vodi v vojno.

Socialistična stranka Združenih držav.

22,000 rudarjev vrženih na cesto

Delo ustavljeno v mnogih antracitnih rovih v Penni.

Scranton, Pa. — Vsi antracitni premogovniki Hudson Coal kompanije od Plymoutha v okraju Luzerne do Vandlinga v gornji Lackawanni so 18. januarja ustavili obratovanje za nedoločen čas. Približno 22,000 rudarjev je prizadetih.

Beli teror na Poljskem.

Varšava, 19. jan. — Policija je aretirala že četrtega komunističnega poslanca, ki je obtožen "zarote proti državi." Aretacije so na dnevnem redu in poljske ječe so polne delavcev in kmetov.

Mussolini bi rad razdelil Albanijo

Severni košček bi dal Jugoslaviji, nekaj zemlje na jugu Grčiji, ostalo ob morju bi pa priklopil k Italiji.

Atene, 19. jan. — Grški listi poročajo, da Italija namerava razdeliti Albanijo na tri dele. Najboljši del ob Jadranskem morju obdrži zase, severni del ponudi Jugoslaviji, južni pa Grčiji. Listi pozivajo grško vlado, naj pazi, da ne bodo Grki ogoljufani.

Kanada kupuje koruzo v Argentiniji.

New Westminster, B. C. — V to pristanišče je pravkar došlo velike množine argentinske koruze.

STAVKA ŽELEZNIČARJEV VISI NA NITI NA JUGU

Dva in dvajset tisoč zaviračev in sprevodnikov na jugovzhodnih železnicah glasuje o stavki. — Glasovi se slišijo, da železničarji glasujejo za stavko.

Washington, D. C. — Dva in dvajset tisoč sprevodnikov in zaviračev na južnovzhodnih železnicah izvzemši na Southern železnici glasujejo o stavki. Glasovanje se bliža h koncu, a slišijo se glasovi, da železničarji glasujejo skoraj vsi za stavko. To pomeni, da je odbor pooblaščen odrediti stavko, ako s pogajanji ne more doseči povoljnega uspeha.

Watson-Parkerjev zakon določa, da se ustanovi odbor za pogajanje, ki rešuje spore, ako nastanejo med železničarji in železniškimi družbami. Unije so pričele prve s pogajanji. Zahtevale so, da se mezda poviša okrog enega dolarja na dan. Dve trmoglavi železniški družbi, Louisville & Nashville in Atlantic Coast Line sta zahtevali, da se mora razpravljati tudi o delavnem redu, ako se govori o mezdah. Delavni red je splošen in veljaven za vse Združene države. Vzhodne železniške družbe so dovolile povišanje mezde, ne da bi se razpravljalo o delavnem redu. Ker so ravnatelji omenjenih dveh železniških družb ostali trmoglavi, je prišlo do glasovanja o stavki. Voditelji železničarjev niso mogli zavzeti druge taktike, ako niso hoteli, da jih njih tovariši ne nahrulijo z izdajalci.

Trmoglavost železniških ravnateljev železnic južno od rek Potomac in Ohio in vzhodno od reke Mississippi je zaradi tega značilna, ker pokazuje, da hočejo te železniške družbe industrijsko vojno. Če pride do stavke, ne bodo imeli škode le oni, ki so direktno prizadeti, temveč tudi trgovci, kajti ustavljenje prometa pomeni, da bo tudi trgovina zastala.

Železniški ravnatelji mogoče žele, da se izdela nov delavni red in da so izbrali ravnatelje na južnovzhodnih železnicah, da gredo prvi po kostanj v ogenj. Ampak za železničarje govore druge ugodnosti, da se nahajajo v ugodni poziciji. Premogovniški podjetniki na jugu še niso nikdar poznali take prosperitete, kot sedaj. Ako pride do stavke na železnicah, tedaj ne bo prihajal premog z neunijskega premogovnega polja na trg. Na severnem polju mehkega premoga pa grozi štavka rudarjev, kajti njih pogodba poteče prvega aprila. Južni premogovniški podjetniki, ki operirajo svoje premogovnike z neorganiziranimi rudarji, bi torej imeli veliko izgubo, ako je ustavljen železniški promet, ker bi ne mogli poslati premoga na trg. Tak je zdaj položaj.

Železniški strojevodje in kurjači na jugovzhodnih železnicah še niso pričeli s pogajanji. Ako lahko sprevodniki in zavirači toliko časa zavlačujejo stavko, da posežejo tudi strojevodje in kurjači v boj, tedaj so železniške družbe potisnjene še v slabšo pozicijo. Apel na predsednika, da imenuje izredno komisijo po novem zakonu, da preišče in poroča, bi povzročil, da bi bila zadeva za šestdeset dni suspendirana. To potezo zdaj študirata obe stranki.

Influenca kosi dalje v Evropi.

Madrid, 19. jan. — V Madridu je v enem tednu umrlo 300 oseb za influenco.

London, 19. jan. — V Angliji je umrlo 326 oseb za influenco v prejšnjem tednu. Samo v Londonu je umrlo 137 oseb.

Rebelni mehiški nadškof obkoljen od zveznih čet

Vladne čete so spravile v past nadškofovo indijansko "armado." Zvezna vlada je dobila nove dokaze, da so škofje in duhovniki na čelu kampanje guerilskega banditovanja. Več vodilnih fanatikov je bilo ubitih v spopadih z vojaki.

Mexico City, 19. jan. — Vojni department poroča, da so zvezne čete včeraj obkolile indijansko "armado" klerikalnih vstašev, kateri poveljuje nadškof Francisco Orozco y Jiminez iz Guadalajare. Zvezne čete so naredile močan obroč, ki postaja vedno ožji in bojeviti nadškof bo kmalu ujet.

List "El Sol" piše, da se "armada" nadškofa Jimineza nahaja na robu hribov nad La Quemado, nedaleč od San Jose De Gracia v državi Jalisco. Zvezne čete so odrezale nadškofa od zunanjosti in preprečile dohajanje novih indijanskih rekrutov v njegov tabor. Snoči se je raznesla vest, da je bil nadškof ujet in ustreljen, kar pa ni res.

General Jose Alvarez, šef generalnega štaba zvezne armade, je včeraj objavil v svojem poročilu novo dokumentarno evidenco, ki dokazuje, da škofje in duhovniki podžigajo sedanjo guerilsko kampanjo v Mehiki. Alvarez poroča, da je episkopat ne samo fomentiral vstajo, pač pa je naložil vsem katoličanom, da prisežejo zvestobo voditeljem vstaje.

V poročilu iz vojnega urada je rečeno, da je bil Jesus Marinez, vodja katoliških guerilcev v državi Queretaro ubit v spopadu z vojaštvom v Huizati. Drugi spopad je bil v Puerto san Antoniju. Guerilci so se nekaj časa upirali vojaštvu, nakar so se raztrgali v manjše grupe in pobegnili, pustivši za seboj več mrtvih in ranjenih.

Spor z ameriškimi petrolejskimi kompanijami se bo reševal v mehiških sodnijah. Nižja sodišča so dovolila družbam "indžunkšne", vsled česar je vlada umaknila prepoved vrtanja za novimi vrelci. Ker bo vzelo precej časa, predno najvišja sodišča izrečejo zadnjo besedo, ne bo oviran obrat petrolejske industrije. Situacija v oljnih središčih je normalna.

Položaj na Kitajskem

Evgen Čen javija Angležem, da Kitajska mora dobiti nazaj izgubljeno neodvisnost. Francija se je pridružila Angliji.

Pariz, 19. jan. — Danes poročajo, da se je Francija pridružila Angliji glede vojaške zaščite tujezemskih kolonij v Šangaju. Francoska vlada je naročila svojim konzulom na Kitajskem, naj sodelujejo z Angleži.

London, 19. jan. — Evgen Čen, zunanji minister kitajske ljudske vlade v Hankovu, je včeraj brzojavil "Daily Expressu," da glavni cilj nove Kitajske je, dobiti nazaj ukradeno neodvisnost. Dežela, v kateri tuje vlade kontrolirajo carinske urade in v kateri imajo tujezemske kolonije svoje lastne sodne in upravne oblastnike, ni neodvisna. Vse neenakopravne pogodbe, ki so bile tekom zadnjih desetletij usiljene Kitajski, morajo biti odpravljene.

Šangaj, 19. jan.—Izgredi proti misijonarjem so nekoliko ponehali. Francoski poslanik v Pekingu je včeraj protestiral proti izgonu francoskih duhovnov in nun iz Fučova.

Ekspresni uslužbenci dobe povišanje mezde

Povišanje mezde prične od dne 1. januarja. — Mezda je zdaj tako visoka, kot ob vojnem času.

New York, N. Y. — Šestdeset tisoč ekspresnih uslužbencev pri American Railway Express kompaniji je zdaj deželnih mezde, kakeršno so prejemali ob vojnem času. Razsodišče jim je priznalo 2 in pol centa povišanje mezde na uro. Okoli šest tisoč uslužbencem se pa mezda poviša za osem centov in pol. Povišana mezda se izplača od dne prvega januarja t. l.

V vojnem času je bila ekspresnim uslužbencem mezda povišana za 16 centov na uro. Po sklenjenem miru jim je bila mezda utrgana za šest centov na uro. Leta 1923 jim je bila mezda zopet povišana za tri cente in pol. Zdaj jim je bila pa mezda povišana za dva centa in pol, tako da je njih mezda tako visoka, kot je bila ob vojnem času. Šest tisoč uslužbencev, ki imajo izredno delo in morajo paziti na pošto Združenih držav, so pa prejeli izredno povišano mezdo.

Delavstvo proti Rockefellerjevi kontroli šol

Novi šolski odborniki so nasprotniki učiteljske organizacije in prijatelji ozke tovarniške izobrazbe.

Chicago, Ill. — Oscar Nelson je na redni seji Čikaške delavske federacije dejal, da je župan Dever imenoval take šolske odbornike, ki so sovražniki učiteljske strokovne organizacije in prijatelji Rockefellerjeve kontrole nad šolami in ozke tovarniške izobrazbe. Seja je soglasno protestirala proti imenovanju v šolski odbor mrs. W. S. Heffer in Otto Schmidta. Dalje je priporočila, da se uvede preiskava o sedanji šolski politiki.

Nelson je naglašal, da so Rockenfellerjeva ustanova in korporacije, ki zelo nerade plačujejo davke, povzročile, da je Wm. McAndrews postal šolski superintendent v Chicagu z namenom, da uniči organizacijo učiteljev in da se otroci vzgoje za tovarniške "robote", ki bodo samo delali in nič mislili.

Čikaška delavska federacija je dalje soglasno protestirala proti imperijalistični politiki Združenih držav v Nikaragvi, Mehiki in Kitaju.

ZAMORSKI IZVEDENCI NA ČELU TOVARNE.

V New Jerseyju obratujejo tovarno zamorski eksperti. Enamel izdelan v tej tovarni je izvrsten.

Palmyra, N. J. — Zvezni delavski department naznanja, da je prejel uradno poročilo iz tega mesta, da tam obratujejo enamelsko tovarno sami zamorski eksperti. Delo v tej tovarni je prvovrstno in zanesljivo ter trpežno. Razmere v tovarni so prilagođene za zamorskega delavca. Tovarna obratuje že štiri leta pod vodstvom zamorcev.

Tovarna izdeluje samo amalirane napise. Toda načrti so v teku, da se bo izdelovalo še druge predmete. Laboratoriji tovarne so moderno urejeni.

PODROBNOSTI O KLERIKALNEM PUČU V LITVI

Klerikalci so se zvezali z litovskimi fašisti. — Z njimi vred so skovali zaroto za nasilni preobrat.

Riga, Latvija. — V noči dne 16. in 17. decembra je skupina oficirjev strmoglavila vlado v Kovnu, glavnem mestu Litve, po zarotniškem načrtu klerikalne stranke in litovskimi fašisti. Zarotniki so aretirali Griniusa, predsednika republike, člane Sleveziusove vlade in nekatere socialistične poslance. Vrgli so jih takoj v zapor in vzpostavili so diktaturo pod majorjem Plehavičusom. Garnizija v drugih mestih je odobrila delo zarotnikov v glavnem mestu in tako je bila mlada republika čez noč v rokah fašistovskih oficirjev.

Kmečko ljudstvo, neorganizirano, se ni moglo ustaviti zarotnikom, organizirani delavci v Litvi so pa prešibki, da bi sami spodili zarotnike. Do tukaj se je strmoglavljenje vlade posrečilo brez krvoprelitja.

Kakšni so bili vzroki za revolucijo nazadnjakov? Ko so se vršile zadnje volitve v sejm (parlament), so socialni demokratje in ljudski socialisti dosegli velike uspehe. Od 85 mandatov so socialni demokratje pridobili 15 mandatov, ljudski socialisti pa dva in dvajset. S pomočjo manjšinskih strank je bilo mogoče ustanoviti levično večino. Ta nova vlada, ki je bila zmerna, dasiravno se je ustanovila iz levice, je pričelo z odločnim bojem proti prejšnji korumpirani gospodarski politiki prejšnje večine, ki se je imenovala krščansko demokratična, v resnici je pa bila klerikalna stranka rimsko katoliške duhovščine. Klerikalna stranka je pri zadnjih volitvah imela velike izgube, vseeno je obdržala trideset sedežev, da je lahko metala vladi levice polena na pot.

Klerikalna stranka se je zvezala s fašisti in je tajno kovala zaroto za nasilno strmovlavljenje vlade. Že v mesecu maju so se slišali vlasovi, da fašisti in klerikalci kuhajo zaroto in se pripravljajo za nasilno strmoglavljenje vlade.

Kasneje so klerikalci kar besneli, ki so v parlamentu nastopali pod krinko krščanskih demokratov, ker je večina v parlamentu uzakonila postavo, ki je odpravila državno subvencijo za duhovne. Vlada je skušala ublažiti napeto razmerje proti Poljski zaradi Vilne. Skušala je glede tega vprašanja doseči sporazum. To dejstvo so pa izrabili navihani in potuhnjeni klerikalci, da so podžgali in razplamteli narodne strasti v nekaterih krajih, kjer so imeli ljudstvo na vrvici. Varnostna pogodba s sovjetsko Rusijo je klerikalcem zopet služila, da so razplamteli narodne strasti v tistih krajih, kjer jim je ljudstvo slepo sledilo. Fašisti in klerikalci so lagali, da vlada prodaja deželo boljševikom in tujezemcem. Tujezemci so bili namreč Poljaki. Končno so se oprijeli klerikalci svoje stare laži, da boljševiki nameravajo strmoglaviti vlado. V ta namen so se poslužili tudi cerkve, spovednice in drugih klerikalnih sredstev, da dosežejo svoj namen.

(Dalje na 3. strani.)

Konec policijske konjenice v Chicagu.

Chicago. — Policijski načelnik Collins je v torek odredil, da policijski konji v najkrajšem času izginejo iz mesta. Policija na konjih nadomesti policija na motorcikljih.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) $5.00 na leto, $2.50 za pol leta in $1.25 za tri mesece; Chicago in Cicero $6.50 na leto, $3.25 za pol leta, $1.65 za tri mesece, in za inozemstvo $8.00.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $5.00 per year; Chicago $6.50, and foreign countries $8.00 per year.

MEMBER of THE FEDERATED PRESS"

138

Datum v oklepaju n. pr. (Dec. 31, 1926) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

PROBUJENJE KITAJA.

Probujenje Kitaja je posledica naravnega razvoja. Okrog sto let je minilo, ko so pričeli Kitaju diktirati tujezemske velevlasti, kaj sme izvršiti in kaj mora opustiti. Kitaj je bil takrat zelo konzervativna monarhija, slabo oborožena in odvisna le od ročnega dela. Sprejeti je moral, kar so mu ukazali dobro oboroženi tujezemci.

Razvoj pa ni ostal brez učinka na Kitajce. V teku let so se učili produkcije s stroji, modernega bojevanja in moderne distribucije blaga. Spoznavali so tudi socialne uredbe pri drugih narodih in organiziranje države kot največje narodne in gospodarske enote v sedanji človeški družbi. To je povzročilo, da je pričel razpadati stari Kitaj. Odpravljena je bila monarhija in ustanovljena je bila republika, o kateri so na Kitajskem vladali zelo čudni pojmi. Kot logična posledica tega se je rodilo gibanje za ustanovitev enotne kitajske države. To gibanje je vteleseno v narodni ljudski stranki, ki je pričela s svojim delom v Kantonu v južnem delu Kitaja.

Tujezemske sile so v Kitaju vživale posebne koncesije. Pod svojo oblastjo so imele gotove teritorije, svoja sodišča za svoje državljane in imele so kontrolo čez uvozninski davek ali colnino. Z gibanjem za ustanovitev enotne države se je rodila želja, da postanejo Kitajci gospodarji na svoji lastni zemlji in da se odpravijo za tujezemce vsi izredni privilegiji in koncesije. Nobeno gibanje pa ne more biti uspešno brez delavcev. To nam pove ameriška vojna za neodvisnost, boji ob času Cromwella v Angliji, velika francoska revolucija, revolucija leta 1848 v Nemčiji in Avstriji, zadnja revolucija v Mehiki, Rusiji, Turčiji in drugje. In tako vidimo tudi na Kitajskem, da delavstvo podpira narodno kantonsko vlado v Kitaju in se pridružuje njenim zahtevam napram tujezemcem, ker delavstvo upa, da mu nov režim prinese nove pridobitve. Odkar je pričelo gibanje za enotno kitajsko državo, se tudi ustanovljajo delavske strokovne organizacije na ozemlju, ki ga zasede armada narodne kantonske vlade.

V Kitaju pa učinkujejo tisti zakoni pri organiziranju enotne države, kot pri drugih narodih, t. j., da v kitajskem ljudstvu učinkujejo konservativne in napredne sile. Severni vojaški generali predstavljajo konservativne sile, ki se trudijo za vsako ceno obdržati Kitaj pocepljen, predstavnica napredne struje je pa narodna ljudska stranka. Tujezemci se zavedajo, če Kitaj ostane pocepljen, da ostane šibek in kot tak bo moral tujezemskim silam priznati koncesije in izredne privilegije. Za to tudi tujezemske sile podpirajo severne vojaške generale, ki gospodarijo še v severnem Kitaju, a se vedno bolj umikajo pred zmagovitimi armadami narodne vlade. Če zmaga narodna vlada, bodo tujezemci ob koncesije in privilegije v Kitaju. Vrh tega pa prihaja za tujezemske kapitaliste, ki imajo naložen denar v kitajskih podjetjih, še drug strah. Delavci se namreč organizirajo in kot organizirani delavci bodo zahtevali povišanje mezde, skrajšanje delavnika, sanitarne naprave v tovarnah in socialne zakone. To pa krči profit tujezemskih kapitalistov, ki so lahko dozdaj brezmejno izkoriščali delavce, ki so jih dozdaj smatrali za tope in brezbrižne.

Brzojavke, ki prihajajo iz Kitaja, pripovedujejo, da so tam bojne ladje tujih narodov in da so pomorščaki pripravljeni se izkrcati vsak trenotek, da ščitijo lastnino in življenja tujezemcev. Iz takih brzojavk marsikdo sodi, da so Kitajci strašni divjaki, ki komaj čakajo, da se napijejo tujezemske krvi in masakrirajo vse, kar jim pride pod meč. Ampak stvar ni taka. Kitajci se bojujejo za svojo samostojnost, kot so se bojevali drugi narodi. Narod je velik in cenijo ga na štiri sto milijonov oseb. Kitajcev prav nič ne žeja po tujezemski krvi. In če se tako velik narod prične probujati, tedaj se gibanje preje ne umiri, dokler narod ne doseže tega, kar si je vzpostavil za svoj cilj, da doseže. Tako gibanje se pri tako velikem narodu lahko ustavi z grozodejstvi samo za trenotek, za stalno se pa ne more. Kajti gibanje postane še silnejše, ko se narod otrese strahu, ki so ga povzročila grozodejstva, mali potok se izpremeni v veliko deročo reko, ki podira vse, kar ji zastavlja pot. Zgodovina to potrdi z nepobitnimi dokazi.

Vojna neodvisnosti na Kitajskem

L. S. Gannet.

Dejstva in dokumenti.

Časi se spreminjajo. Leta 1857 so kitajske čete zajele tihotapski parnik, vozeč opium pod britsko zastavo. Britska vlada se je razjezila in je takoj napovedala Kitajski vojno. Bombardirali in okupirali so mesto Kanton. Podali so se še naprej v notranjost Kitaja po reki Jangtse ter ob poti napadali mesta in trge ter jih rušili. Prišli so do mesta Hankova. Na čelu britskih pomorščakov je bil lord Elgin, ki si je izbral najprimernejša mesta in trge za angleško trgovino; prihodnje leto je bila podpisana pogodba med Angleži in Kitajci. Mesto Hankov je bilo po tej pogodbi odprto tujezemski trgovini. Toda že nasledjnje leto so se sovražnosti zopet obnovile. Angleška in francoska vojaška ekspedicija si je naredila pot do glavnega mesta Pekinga, kjer je požgala bogato letno palačo kitajskih cesarjev, v kateri se je nahajalo veliko dragocene umetnosti. Zopet so prisilile omenjeni dve evropski sili Kitajsko, da je pristala na pogoje, ki so ji bili stavljeni. Hankov je bilo zopet odprto tujezemski trgovini in opium je bil zopet legaliziran kot prodaja na Kitajskem. To je bilo storjeno vse z nasiljem. Britje se niso prav nič ozirali na človečanske pravice, samo da je šla njih trgovina, poštena ali nepoštena, naprej. Leta 1861 je bil narejen sporazum med kitajsko vlado in angleško in Anglija je dobila pravico vzeti več važnih kitajskih pristanišč pod svojo kontrolo. Dobila je naslednja pristanišča: Kanton, Čiankiang, Kiukiang, Tientsin, Nučang in Hankov. Dobesedno so postali ti pristani perpetualne baze Anglije. Plačala je le neznatno vsoto letno kot najemnino. To je bil prvi pričetek sedanjih britskih naselbin v velikih kitajskih mestih. Dne 5. januarja t. l. so bili Britje prisiljeni zapustiti mesto Hankov. Oborožena sila Angležev se je morala umakniti kitajski narodni armadi, katera hoče napraviti Kitajsko za Kitajce!

Uradniki kantonske vlade, tisti uradniki, ki jih je angleška vlada imenovala boljševike, so takoj zatem obvestili angleško vlado, da obžalujejo, ker se je to dogodilo ter da bodo takoj upostavili vojaško kontrolo, da se ne bo nobenemu Angležu kaj žalega pripetilo. In ravno armada, ki so jo Britje krstili, da je rdeča, je zavarovala tamkajšnje angleške prebivalce, da jih ni kitajska drhal pomorila. Dve dejstvi pa stojita očito vsemu svetu: ameriški poslanik in ameriške trgovske firme, ki imajo razobešene ameriške zastave in pa misijonarji, vsi ti v neposredni bližini britskih kolonij, so ostali neprizadeti. Medtem pa so kitajske mase napadale britske naselbine ter trgale njihove zastave, kjerkoli se je katera pojavila. V tem slučaju se je izkazala ameriška politika modra, ker ni hotela vzeti ponujenih kitajskih koncesij. Kuliji so nagnali Brite iz Hankova, in ne rusko-izvežbani vojaki iz Kantona. To sta omenjeni dve dejstvi, ki si jih je treba zapomniti, kadar se razpravlja o sedanjih dogodljajih na Kitajskem. Duh, ki je gnal kitajske drhali proti Angležem, ni nikak ukaz kake vlade; to je odmev proti tuji nadvladi; tega reagiranja se nikakor ne da ustaviti; lahko se ga malo zastavi sedaj v tem, sedaj v onem kraju, toda izbruhnilo bo ven prav tako gotovo, kakor ogenj, katerega se ne more več obvladati. To gibanje bo šlo naprej po vsej Kitajski. Pred letom je bil Kanton cilj nevihte; isto je sedaj v Hankovu; Šangaj se že giblje in temu sledi Peking in druga večja mesta. Pekingška vlada, čeprav je pod vplivom japonske vlade, vseeno simpatizira z narodno vlado na jugu. Neko poročilo pravi, da je imelo dejstvo, ko so izgnali nadvlado Angležev iz Hankova, velikanski vpliv na mesto Peking. Ostala velika mesta so na isti poti; ugled Angležev na Kitajskem se je pričel že davno majati in sedaj je prišel čas, ko se bo popolnoma zrušil.

Sicer so se pa v zadnji krizi obnašali še precej previdno. Dne 3. januarja so britski pomorščaki in vojaki, ki varujejo tam angleške interese, stali mirno, ko je kitajska masa navalila na angleško naselbino. To je bil ukaz iz Londona. Kar je pa še več, je treba tudi vedeti, da so jih Kantončanje obvestili, da če bodo streljali, tedaj ne bo ostal niti en sam tujezemec pri življenju v Hankovu. Torej so tako previdno ravnali Angleži, ker so videli nevarnost, ki jim je pretila, ako se bodo obnašali arogantno napram domačinom. Vedeti pa je treba, da se niso Britje tako mirno in previdno obnašali pri prejšnjih spopadih, ker takrat so morili mirne Kitajce. Toda kakor že rečeno, časi se res spreminjajo. Kitajski narod se je pričel probujati in vstajati in ko popolnoma vstane, tedaj bo odklenkalo vsem tujezemskim izkoriščevalcem na Kitajskem. Kitajsko ljudstvo je iztrgalo kjerkoli je videlo britsko zastavo in razobesilo rdečo zastavo južne kitajske armade. Skoro vse angleške koncesije, teritoriji z naselbinami, so bile zavzete. Vrnili so jih Angležem po sporazumu.

Kitaj se obnaša kakor vulkan; lahko bo dolgo miroval, toda kadar se prebudi, tedaj bo z vso silo izbruhnil na dan. Opazovalci, ki žive tam, so kakor prebivalci malih vasic v bližini kakega vulkana, ki že dolgo miruje, in ne verjamejo znanstvenikom, ki jih svare, naj se takoj odpravijo od vulkana, ker bo v kratkem pričel bljuvati. Tujezemske sile so bile že večkrat posvarjene o bližajoči se nevarnosti za njih obstoj v Kitaju, toda v svoji slepoti so prezrle vsako še tako dobrohotno svarilo; niso mogle verjeti, da bi se sploh mogla kdaj Kitajska prebuditi ter vzeti v svoje roke vajeti in tako pognati tujce iz dežele ali jim pa vsaj vzeti moč. Ako bi se bile velesile zavedale teh svaril, ko so bile na zborovanju v Washingtonu, Versajlu in pred letom v Pekingu, tedaj bi prav gotovo preprečile sedanji vihar ali pa vsaj omilile v toliko, da bi ne bilo potreba krvoprelitja. Storile pa niso ničesar; sedanji nemiri v Kitaju so posledice njihovega ravnanja; sedaj prihaja še več nemirov.

Angleška vlada se je do danes posluževala starih nakan in starih pogodb, s katerimi je omamljala kitajsko ljudstvo in ga držala k tlom. Toda take imperialistične nakane danes ne drže več. Vsaka stvar gre do svoje meje. Če jo pa silimo še naprej, ko je mera dopolnjena, se pa postavi nasproti in tedaj je vojna. Kitajska je prišla do svoje meje, njena mera je bila zvrhana, obrnila se je in ugriznila britskega leva s tako silo, da si ne bo mogel ozdraveti svoje rane morda nikdar, vsaj na Kitajskem ne.

Kar je še pred stoletjem bilo veljavno, kar se je še pred tridesetimi leti smatralo za veljavno, kar je bilo pred desetimi leti učinkovito, je danes popolnoma brezpomembno. Kitajska se je naučila od zapadnih sil, kako rabiti orožje in kako voditi boje. Naučila se je, kaj pomeni narodnost. Njene mase so se navlekle te ideje, naučile so se nalogo drugih, močnjših, ne po številu, narodov, ki so jo držali k tlom. Njeni uradniki lahko govore o davkih in teritorijalnih pravicah, toda kitajsko ljudstvo vidi stvari s priprostim očesom. Ono je nasprotno tujim vojnim ladjam in tujim nadvladam v njihovih lastnih velikih mestih. Velikanske armade in brodovja, ki jih zapadni narodi kontrolirajo v kitajskih vodah, bodo morda za nekoliko časa še obdržala ta mesta v svoji oblasti. Toda končno bodo zgubili s svojo politiko. Bela nadvlada na vzhodu je obsojena. Mi, ki spadamo sedanji generaciji, opazujemo drugo velikansko ustajenje človeštva, katero zaznamuje brezkončno bojevanje za človeško svobodo. Ako bi bili pametni dovolj, bi že ob pričetku spoznali, da ta vojna, kakor je bila ameriška vojna za neodvisnost, ali kakor francoska ali ruska revolucija, ne bo sledila nobeni začrtani poti legalnih pogodbenih regulacij.

SLIKE IZ NASELBIN

Spomin na San Diego.

Los Angeles, California. — Neizprosna zima je občutno obiskala tudi južno Kalifornijo. Sneg je zapadel po nižjih gorah, česar nismo videli že od leta 1922. Noči so mrzle in gorje tistemu, ki nima kamor bi glave položil.

V tako mrzlih jutrih, kot so sedaj, je zanimivo vstati ob treh zjutraj in pogledati, kakšen je boj človeka z naravo med nasadi oranž.

Na božični dan zgodaj zjutraj sva se odpravila, jaz in moj zvesti tovariš, s tremi drugimi delavci, da si ogledamo ob zgodnji uri, kako je v Santa Fe dolini, kjer bodo naši bodoči domovi.

Ob štirih smo bili že v Orange County. Tovariš me je opozoril na žareče se nebo. Tam je ogenj! Izgledalo je kot bi gorela cela vas. Ko smo pa prišli čez valovito zemljo na ravnino, smo videli, da je to boj človeka z naravo za ohranitev oranž. Iz tisoč in tisoč peči je plapolal plamen od dva do tri čevlje visoko, kakor da bi na vsak način hotel zabraniti kruti pozebi oranž.

Vsako oranževo drevo ali grm ima štiri peči, tako da je med vsakimi štirimi oranževimi grmi po ena peč.

Kakšne so te peči? Pločevinasta posoda, koja drži od 8 do 10 galonov. Iz posode moli do tri čevlje visoko cev, iz katere gori.

V mrzlih zimah, kakršna je letos, so farmarji založeni s kurjavo (distilikom). Peči stoje na mestu, kurjači so pa v postelji s čevlji na nogah, pripravljeni za vsako znamenje. Vremenski čuvaj pa vozi z motorciklom celo noč in opazuje nevarnost pozebe. Kadar pade živo srebro do gotove številke, čuvaj da znamenje kurjačem in kaj hitro zaplapola ogenj v tisoč pečih, nebo zažari in pozeba je odvrnjena.

Pozeba ne zadene na široko obenem. En četrt milje ali kaj takega zadene pozeba, pa zopet miljo ali dve ne, pa zopet nekaj.

Med velikim zanimanjem opazovanja tisoč in tisoč luči je avtomobil enakomerno drdral proti San Diegu v mrzlo in temno jutro.

Ob osmih smo bili že v malem deželnem mestu Escondido z nekaj čez dva tisoč prebivalcev. To mestece je slovito po bogati agrikulturni okolici. Tu so okraji, kjer pozeba nikdar ne zadene. Listi so poročali, da v prvi polovici meseca decembra so bili iz okolice Escondida odposlali 142 železniških vozov paradižnika v vrednosti $150,000 za božič. Tu smo videli na svoje oči paradižnik na polju, kojega se pozeba ni dotaknila.

V Escondidu smo krenili na desno z državne ceste štiri milje in bili smo pri jezeru Hodges, ki je umetno napravljeno in zalaga vodo za mesto San Diego. To umetno napravljeno jezero je deset milj dolgo in večina po šestdeset čevljev globoko. Tolika množina vode je za namakanje polja vredna več milijonov dolarjev. Predno je človek zajezil med dvema gorama, se je ta voda vsa stekala v morje.

V zgodnji uri je bil pogled na jezero med gorami in hribi, ko se je solnce v vodi žarilo, čarobno veličasten.

Ko smo prišli do jeza, smo si ga bolj dobro ogledali kot prvič. S tovarišem sva prvič hitro zbežala proč, ker nisva hotela biti kriva, ako bi se jez radi tolike množine vode podrl. Ta zid ne bo držal prihodnjih 24 ur, to bo šlo vse v pekel, sem si mislil. Sedaj pa smo jez bolj dobro ogledali in videli, da ga niso delali "šuštarji", ampak inženirji. Takih umetno napravljenih jezer ima okraj San Diego 12, po Kaliforniji pa jih je veliko več. Stali so na sto in sto milijonov dolarjev. Brez umetnih jezer bi bil človeški obstanek v Kaliforniji jako omejen.

Od jezera Hodges južno šest milj smo prišli na rancho Santa Fe. Ta zemlja je 300 čevljev nad morsko gladino in šest milj od morske obali.

Trije tovariši delavci, ki so bili prvič tam, so bili zelo zadovoljni, ker videli so, kako važno je izbirati zemljo, na kateri si človek želi delati življenje. V tako zgodnjem in mrzlem jutru se vidi, kje pozeba ne zadene. Santa Fe ranch je prost pozebe. Tu raste najbolj tropično sadje, kar ga raste v Kaliforniji. Avokado so pričeli saditi v Kaliforniji za trgovino leta 1916 in sedaj je posajenih s tem sadjem čez 1000 akrov, večinoma ob morju v južnem delu. Avokado sadno drevje je zelo občutljivo za pozebo ali pa vročino. To sadje se proda najdražje, kar se ga prideluje v Kaliforniji. Cena za funt je od 50c do $1.

Na ranchu Santa Fe sva se ločila s tovarišem in se napotila v San Diego, da obiščeva Slovence. Kakor sem videl v Prosveti, je bilo nekaj toliko modrih, da so se naselili v krasnem San Diegu.

Po obmorski državni cesti iz Del Mara pride motorist do strme ceste Torrey Pines. Tu je cesta strma do 35 stopinj. Fordovi avtomobili ne morejo voziti v prvi hitrosti. Z vrha hriba Torrey Pines je pa krasen pogled na suho zemljo, hribe in doline, na tihi in mirni ocean. Tu je naravna lepota. Ob takem pogledu človek za trenutek pozabi na revščino in trpljenje, skozi katera gre.

Kakor je cesta bila strma na hrib, ravno tako sedaj pada 35 stopinj, pri tem so pa še hudi ovinki. Motorist mora imeti prisotnost duha in trdo držati kolo, da se ne znajde globoko doli v prepadu z razbito glavo. Torrey Pines hribi so del San Diego mestnega parka in merijo 700 akrov.

Še petnajst milj in bili smo v sredini priljubljenega mesta San Diega.

Mesto San Diego je narastlo v devetih letih od 65,000 do 150,000. V letu 1925 je bilo izdano dovoljenje za nova poslopja čez $18,000,000. Mesto ima krasno, zaprto lego in veliko pristanišče. Iz mesta vozita dva plošnata parnika motoriste in pešce čez pičlo miljo široki zaliv na aristokratski otok Coronado. Na otoku Coronado se človek počuti, kakor da bi bil na Havajskih otokih ali kje daleč na jugu.

Otok Coronado je gosto posajen s tropičnim drevjem in grmovjem, med kojim so krasne vile. Vse je lepo in čisto, vse srečno in zadovoljno, ter se smeje od sreče in zadovoljstva, kakor da bi se človeku v pozdrav rogali: Aha, prišel si po devetih letih nazaj k nam, ker nič lepšega in boljšega nisi mogel dobiti.

Človek bi si mislil, da se na tem otoku konča beda in trpljenje, da tu ni krivic in zločinov, ne ječ in ne norišnic. Res je tako, a to je omejeno samo na otok Coronado.

Stari hotel Del Coronado je še ravno tak kot je bil pred devetimi leti, ko sem bil uslužben v njem. V velikanskem poslopju je čez 500 spalnih sob, vse leseno. Človek bi si mislil: To je prava nastava za ogenj. V resnici pa je ogenj v tem poslopju nemogoč. Avtomatične vodne naprave proti ognju so toliko izpopolnjene, ako se kjerkoli pojavi ogenj, se sam uniči.

V hotelu stanujejo samo taki, ki niso navajeni vstajati ob šestih in plačujejo od $15 do $25 dnevno za hrano in stanovanje. Hotel stoji na morskem bregu, pluskanje morskih valov ob skaloviti breg se sliši v peto nadstropje.

Južno od hotela, na peščenem morskem bregu je čez 1000 šotorov, ki pa so vsi prazni pozimi.

Široka cesta pelje južno v petnajst milj oddaljeno Chula Vista, zadnje mestece na skrajnem jugozvhodu Kalifornije. Šest milj od tu je U. S. in mehikanska državna meja. Tam čez državno mejo je razupita Tia Yuana.

Vožnja iz San Diega čez Coronado okoli pristanišča nazaj v mesto je dolga 25 milj. Tovariš je obrnil avtomobil severno iz mesta proti La Mesa Lemon Grove, kjer sva upala, da dobiva Slovence v Spring Valleyju. Ko sva prišla na La Meso, me je bilo kar strah pri pogledu na strašno valoviti svet. Tu človek na en pogled vidi petdeset dolin in ravno toliko hribov. Zemlja na La Mesa je rudeča kot bi jo pobarval in pomešana z okroglim kamenjem.

Po polurnem iskanju sva končno le dobila Spring Valley. Tu je bilo veliko lepše in boljše, zemlja poraščena z oranža-

(Dalje na 3. strani.)

ŽARKOMET

Naši dobri, skrbni prijatelji!

Imamo nekaj dragih rojakov, ki nas neprestano pošiljajo na vse strani sveta. Najmanj tisočkrat so nas že poslali v Rusijo. Te dni nas je clevelandski magnat Lojzijus poslal v Mehiko ali Nikaragvo ali nekam tja.

Mi pa mu eno zagodemo.

Ne gremo! Nikamor ne gremo! Absolutno nočemo iti! And now, what the hell are you gonna to do about it?

* * *

Nabrušen križ.

Nadškof Jiminez, by jiminy, je nabrusil križ, nabasal pištolo s svincem in odmarširal v hribe kot general Kristusov na čelu armade indijanske herkulanske v boj za "sveta vera".

Premilostljivi nadškof je morda dober strelec in ubijalec, ampak slab vernik. Če bi bil dober vernik, bi prepustil smrtno kazen za brezverce Bogu.

* * *

Kutarji farbajo.

Cenjeni Žarkomet! Neki sveti mož zagovarja v A. S. "sveto" stolico in njeno stališče napram fašizmu. Pravi, da je Mussolini storil tudi veliko dobrega, na primer v šolah in vseh javnih uradih je razobesil razpelo. Ali ni to dobro? Sedaj se lahko vsi Italijani vrnejo v svojo domovino, saj kruha bo dovolj za vse!—Dalje pravi, da "sveta" stolica moli tudi za one vlade, ki ji niso naklonjene, ne samo za Mussolinijevo. Prosim, naštejte, koliko maš ste že prečitali za rusko sovjetsko vlado in za Callessovo v Mehiki! Za vsako mašo vam bo dolžan pet dolarjev — Miha Mihatov, Terre Haute, Ind.

* * *

Oslovske postave.

Cenjeni Žarkomet! Ali so še kje večji osli kakor so oni ljudje, ki delajo tiste nedeljske plave postave? Ako bi take postave bile dosledno izvajane, bi morali biti vsi župniki in policaji prvi aretirani in vsi verski hlevi zaklenjeni ob nedeljah. — Rudar v peklu.

* * *

Nekaj, kar ni nekaj.

Naš dični mož
iz Juridije
rad prede melodije,
ki niso melodije.
Oh, mačja godba!
je splošna sodba.

T. N. T.

* * *

Ni treba zboleti!

Kadar zboliš, javi se tajniku in zdravniku istočasno, pusti bolniškim obiskovalcem veselje, da te obiskujejo in podpisujejo nakaznico. Kadar pa ozdraviš, vrzi nakaznico v peč. S tem zavežeš mnogim ljudem jezike. Nihče ne bo rekel, da si simulant. — J. H.

* * *

Začarana Bela hiša.

Vse pobeljene duše, ki nameravate iskati tolažbe in odpustkov v Washingtonu, čuvajte se! V belem zunanjem uradu in v Beli hiši strašijo boljševiki!

* * *

V muzej z njim!

Novica je tudi to, če Tone Grdina piči kačo.

* * *

Kontest za kratke prispevke. 23.

Ker je kontest v koloni, hočem tudi jaz malo napisati in veliko povedati. To pa samo onim, ki hočejo razumeti: Naša cerkev stoji na gričku, zato tudi na robu propada. Da jo obvarujejo katastrofe, se nekaj govori, da so na trgu neke vrste delnice. Da li bodo te delnice nosile dividende ali samo "komišen", je še — Vprašaj.

K. T. B.

Predloga za prostovoljno registracijo.

Washington. — V nižji zbornici je bila predložena predloga, ki zahteva, da bi se vsak tujezemec prostovoljno registriral. Čudna predloga.

Ali želite znati pravimo pisati in čitati slovensko? Naroči si "Slovensko-angleško slovnico", katero je izdala in ima na prodaj Knjižnica S. N. P. J.

,800,000 oseb v Ameriki potrebnih pokojnine

oliko oseb je starih nad 65 let. — Penzije se danes izplačujejo zelo majhnemu številu, pa še te so nizke.

Harrisburg, Pa. — V Združenih državah živi 1, 800,000 oseb, ki so stare nad 65 let in potrebujejo podporo na stara leta, ker so odvisne od podpore drugih ljudi. Od teh oseb jih prejema industrijsko penzijo okoli 0,000. Ampak povprečna penzija teh oseb znese samo $485 dolarjev na leto.

Te podatke je zbrala Komisija za pokojnino, ki jo je ustanovila Pennsylvanska delavska federacija, kateri predseduje Jas. H. Maurer, ki je obenem tudi predsednik Pennsylvanske delavske federacije.

Komisija naglaša, da prihranki, ki jih delavci položе na stran d svoje borne mezde za stara leta, nikakor ne zadostujejo, da bi preživeli stare delavce, ko ostanejo nesposobni za delo. Komisija je prepričana, da je treba v Združenih državah uvesti pokojnino za stare delavce.

Poročilo, ki ga je objavila komisija, pokazuje, da pokojnine, ki jih izplačujejo privatne korporacije in kompanije, krijejo komaj majhen drobec starih in onemoglih delavcev. Pa še od teh delavcev jih je uposlenih dve tretjini pri kompanijah za javne potrebščine.

Komisija je dalje pronašla, da e pokojnine, ki jih izplačujejo privatne korporacije v resnici niso garantirane. Večinoma kompanije ne nalagajo posebne rezerve, da bi bile kos svojim dolžnostim. Ravno tako ni obvezno za podjetnika, da obdrži delavca toliko časa, da je dosegel starost, ko lahko gre v pokoj.

Vse to pokazuje, da morajo državne legislature ali kongres odvzeti korake, da se uvede pokojnina za vse delavce, ko dosežejo gotovo starost in postanejo a delo nezmožni.

Zahteve po odškodninskem zakonu v Mass.

Priporoča se zvišanje odškodnine v celoti in za otroke v družini. — Za strokovne bolezni naj se tudi uvede odškodnina.

Boston, Mass. — Delavska izredna legislativna komisija priporoča revizijo odškodninskega zakona za ponesrečene delavce. Sedanje maksimalno izplačilo 7 in $16 se poviša na $9 in $19 dolarjev tedenske odškodnine. Odškodninska vsota v celoti 4000 naj se poviša na $5000. Dva dolarja odškodnine naj se povoli za vsakega otroka, ki potrebuje oskrbe. Zdaj je odškodnina za otroke stopila v veljavo, ko je bilo v družini pet otrok.

Dalje se priporoča, da se za strokovne bolezni tudi plačuje odškodnina. Zdaj se plačuje za strokovne bolezni tudi odškodnina, toda le tedaj, ako tako sodišče. Ako postava določi, da se za strokovne bolezni plačuje odškodnina, tedaj odpadejo tožbe za odškodnino na sodiščih.

Zdaj so delavci zavarovani pri privatnih družbah za odškodnino. Komisija pa priporoča, da se uvede državna zavarovalnica za izplačevanje zavarovalnine.

WOODS NI DOBIL, PIRPOROČILA.

Washington, D. C. — Senatni trgovski odsek ni priporočil Cyrus Woodsa za imenovanje v zveznodržavno trgovsko komisijo. Za priporočilo je glasovalo šest senatorjev, proti pa osem. Opozicija zagovarja svoje stališče, in divja boj zaradi železniške voznine za premog z organiziranega premogovnega polja in neorganiziranega južnega premogovnega polja na trg.

Trgovina z Nizozemsko povečana.

Washington. — Ameriška trgovina na Holandskem se je prekoslega leta precej povečala, kot poroča trgovski department.

Izgredi proti tujezemcem na Kitajskem

Srd izkoriščanega kitajskega ljudstva se je razlil na misijonarje.

Šangaj, 18. jan. — Tukajšnji inozemski oblastniki razširjajo alarmantne vesti o izgredih v notranjih kitajskih mestih proti tujezemcem. Kakor izgleda, se je srd kitajskega ljudstva okrenil proti misijonarjem iz Amerike in Evrope, katerih kar mrgoli na Kitajskem in ki vsak po svoje "izveličavajo" Kitajce, pri tem pa pridno zbirajo kitajske zaklade zase in delujejo kot avantgarda tujezemskih imperijalistov.

Kakor poročajo, so bili zvršeni napadi na misijonarje v Fučovu, Čengtuju, Kulingu, Čungkiangu in drugih mestih ob reki Jangtse. V Fučovu so izgredniki pretepli nekaj ameriških protestantskih misijonarjev in izgnali vse španske katoliške duhovne ter nune iz mesta. V Šangaju vlada velika razburjenost vsled prodirajoče kantonske armade. Delavske stavke so na dnevnem redu. Tujezemske kolonije zahtevajo od velesil najmanj 25,000 vojakov za obrambo.

PODROBNOSTI O KLERIKALNI ZAROTI ZA STRMOGLAVLJENJE VLADE V LITVI.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Ko so imeli poslance pod ključem v zaporih, drugi so bežali, da jih ne doleti klerikalno maščevanje in je bilo v parlamentu navzočih samo 48 poslancev od pet in osemdesetih, so izvolili za predsednika Smetonasa, ki je bil prvi predsednik mlade republike. Bivšega predsednika Griniusa so zarotniki prisilili, da je pozval profesorja Waldermarasa, da sestavi novo ministrstvo iz nazadnjaških in klerikalnih elementov.

Klerikalci in fašisti zdaj študirajo, kako bi prelomili ustavo in uvedli trajno diktaturo.

Waldermaras je postal minister za zunanje zadeve. To pomeni, da se preneha s pomirjevalno politiko in da zavzame ostro stališče napram Poljski.

Dozdaj ta preobrat učinkuje samo na notranje zadeve Litve. In to se že pozna. Drugo pa še pride.

TELEPATIJA NADOMESTI RADIO?

Angleški znanstvenik prorokuje, da se bo prenašala misel mesto besed.

London. — Takoj za razvitjem transatlantičnega telefoniranja in sedaj že napredujoče televizije pride na vrsto telepatija, ki bo odpravila sedanji način prenašanja misli. Tako prorokuje angleški znanstvenik A. M. Low.

Profesor Low trdi, da je že sedaj brezžični brzojav toliko napredoval, da prav povoljno pripravlja človeške čute na pot telepatije. Kakor pa je sedaj, je še ne razumemo in nočemo razumeti ter prejemati misli in vtise drugega človeka potom njegovih čutov. Navadno mi ne sodimo človeka po njegovih besedah, pravi Low, temveč ga sodimo kako zgleda in pa po njegovih čutih, o katerih pa sedaj še nimamo nikakega znanja, ali pa kvečjemu komaj toliko kolikor so imeli znanja stari Egipčani o X-žarkih ali o bakteriji v mleku.

VSI NA VESELICO.

Blanford, Ind. — Pridite vsi na plesno, maškaradno veselico, katero priredi društvo "Grozd" št. 474 S. N. P. J. v Blanfordu, Indiana, dne 22. januarja zvečer v John Perona dvorani. Vabimo vse rojake, člane in druge v naselbini in iz bližnje okolice, da se te veselice udeležite, ker bo zanimiva toliko bolj, ker se nam obeta veliko maškar. Tri, sodnikom najbolj dopadljive maškare, dobijo nagrado. Za dober prigrizek in izvrstno okrepčilno pijačo ter za plesalce bo preskrbljeno vse najbolje. — **Veselični odbor.**

SLIKE IZ NASELBIN

(Nadaljevanje z 2. strani.)

mi, lemonami ter oljkami. Oljkovi sad je bil ravnokar zrel in vsepolno ga je bilo po zemlji in cesti. Hodili in vozili smo po tem žlahtnem sadju. Spomnil sem se na Dalmacijo, kako tam ljudje spoštljivo in hvaležno poberejo vsako oljkovo jagodo s pripombo: zrno na zrno, jagoda do jagode—hektoliter olja. Prva oljkova drevesa so posadili v San Diego okraju ali v Kaliforniji leta 1769. Veliko teh dreves še raste in rodi sadje, dasiravno je bilo neokopano in ne namakano že več let, ker oljkovo drevo je najbolj potrpežljivo izmed vseh sadnih dreves.

Končno sva našla dom rojaka M. Mullerja, pa na našo žalost ga ni bilo doma. Dečki so igrali žogo in so povedali, da ata ni doma, ker v mestu vsi skupaj praznujejo božič. Tako redke so priložnosti seznaniti se s Slovenci v San Diegu, pa še takrat je sreča nemila.

Na vrtu M. Mullerja sem opazil črne maline v cvetju, zelene in zrele, paradižnike, kojih slana še ni bila uničila.

V Kaliforniji je bila slana še vsako zimo in še sneg zapade. Tako različne temperature in narave nima nobena država v Severni Ameriki, kot jo ima Kalifornija. Medtem ko je 14,502 čevljev visoka gora Whitney deset mesecev na leto pokrita s snegom, je Imperial Valley, 150 čevljev pod morsko gladino. Pozimi iz te doline izvozijo cele železniške vlake solate in špinače na vzhodne trge. V tej dolini ob mehiški meji je normalni dež dva palca na leto, v severnem delu ob kalifornijsko oregonski meji pa je normalni dež 80 palcev na leto.

Po gotovih krajih pozimi divjajo puščavski viharji po 50 milj na uro s puščavskim peskom, da se ne vidi naprej 20 čevljev; prevračajo avtomobile in hiše in nosijo kokoši po zraku kot liste dreves.

Pa so tudi kraji, ki so zavarovani po naravi pred viharji in pozebo. — **Frank Snider.**

Seja zadruge.

Johnstown, Pa.—Cenjeni delničarji Moxham slovenske zadružne prodajalne! Apeliram, da se udeležite letne seje 23. jan. v prostorih Slovenskega delavskega doma na Moxhamu. Na tej seji imamo veliko ukreniti glede prodajalne, prečitani bodo letni računi. Nadalje imamo izvoliti nov odbor za leto 1927.

Nadalje priporočam vsem onim odjemalcem, kateri dolgujejo velike vsote, in že več časa, da pridete na sejo ter si s tem prihranite kakih neprilik, katere bodo sledile takoj po seji; vsak tak odjemalec bi se moral udeležiti te seje, ter se opravičiti na kak zadovoljiv način ali napraviti termin za izplačanje računa.

Torej bratje delničarji, upoštevajte to ter se udeležite seje 23. jan. ob 2. popoldne. — **Frank Koreltz**, tajnik, 516 Linden ave., Johnstown, Pa.

Pozor rojaki iz ižanske župnije!

Društvo "Slovenec" št. 262 S. N. P. J. v Farrellu, Pa., je na seji dne 9. t. m. sprejelo prošnjo od veteranov svetovne vojne na Igu, da pomore s prostovoljnimi prispevki, ki jih pobirajo za spomenik. Izvoljena sta bila F. Kramar in F. Štembal, ki se zavzameta za to stvar.

Pobiranje prostovoljnih prispevkov v Farrellu, Pa.: Darovali so po $1: F. Kramar, F. Štembal, F. Cimperman, J. Novak, R. Ločnikar, M. Steblaj in J. Kolenc. Po 50c: J. Novak, Mike Rupert, F. Puncer, F. Cimperman, F. Železnikar, F. Žagar, J. Okorn, A. Cimperman, M. Gorenec, J. Maček in F. Steblaj. Po 25c: J. Godina, F. Vicjozi, M. Maček, L. Zikar, J. Garm, F. Hribar, J. Kramar in J. Šuštaršič. Skupaj $14.50, kar je bilo odposlano domov potom F. Sakserja. — **Nabiralca.**

Spomenik nepoznanemu vojaku.

Scammon, Kans. — O priliki Debsove smrti so lokalni listi prinesli sledečo zgodbico: "Po zimi v letu 1911 in 1912 je Evgene Debs bil za souredника pri takratnem časniku "Appeal to Reason" v Girardu, Kansas. Nekega mrzlega zimskega jutra, ko je šel v svoj urad, je opazil na vogalu ulice reveža, kateri se je tresel mraza. Debs je stopil k njemu, slekel svojo suknjo in mu jo dal, potem mu je dal še par dolarjev in molče odhitel v svoj urad, kjer se je delal tako, kot bi se ne bilo nič zgodilo. Ko bi ne bilo nekoliko ljudi na ulici, bi nihče za to ne vedel."

Ta spomenik bo trajen, ker je zgrajen na čisti in nesebični ljubezni, zato: Klobuk dol pred takim spomenikom! — **F. J.**

Smrtna kosa. Nezgoda.

Collinwood, Ohio. — Nanagloma je umrl brat Josip Sebat, član društva "V boj" št. 53. Dne 15. januarja ga je zadel mrtvoud. Pokojnik je stanoval na 770 E. 156. cesti.

Ponesrečil se je brat Josip Prušnik dne 16. januarja. Zadel ga je avtomobil na cesti pred Slovenskim delavskim domom na Waterloo rd. Nahaja se v bolnišnici na Nothingham rd. — **John Bostič**, tajnik društva št. 53.

Gospodarske razmere.

Canton, Ohio, je malo industrijsko mesto. Po statistiki mi je bilo mogoče izvedeti, da ima nad stodvajset različnih tvornic ali delavnic in da šteje stodeset tisoč stanovnikov. Z delom se ne morem pohvaliti. Kdor hoče imeti delo, mora biti vpрežen kot živina in to za mizerno plačo. Zaslužimo komaj toliko, da se skromno preživimo. Če si vzameš sam kak dan počitka brez bossovega znanja, se ti zna zgoditi tista kot že meni obečana, namreč da izgubiš delo. Da smo dobri garači, to moram priznati. S tem tudi vzdržujemo kapitalista, da ne bo obubožal.

Posebnih novic ni. Vse je pri starem in tudi mi smo stari: Pri zadnjih decemberskih volitvah si nismo zaželeli spremembe. Ostalo je vse pri starem, vkljub temu, da je dobro uvesti kaj novega.

Gospodarsko vkljub slabim delovnim razmeram še dosti dobro eksistiramo. Slovenci smo tukaj več ali manj vsi stalno naseljeni. Zavedamo se in smo se lokalizirali. Pa smo si večinoma vsi postavili svoje domove, izvzemši par družin, pa tudi mi jih želimo imeti, kakor hitro nam bo finančni minister dovolil!

Kantončani smo več ali manj elegantni ljudje. Ljubimo turistiko in sport. Razvidno je iz tega, da imamo večinoma vsi luksusne avtomobile. Tako imamo več priložnosti, da obiskujemo tekme in letovišča v bližnjih in daljnih naselbinah. Sam sem raditega zavidan od nekaterih. Vzroke poznam, zakaj sem zadnji čas izgubil par intimnih prijateljev! Moj kolega mi je rekel, da još se nije rodio, koji bi svakome ugodio! Tako sicer tudi jaz ne morem.

Pozdravim vse napredne rojake širom Amerike! — **Mike Krstnik**

Književne vesti

Zadružni koledar za leto 1927. Izdala Zadružna založba v Ljubljani. Tiskala Ljudska tiskarna v Mariboru. Uredil Anton Kristan.

Knjiga je mehko vezana, šteje 138 strani in ima poleg koledarske vsebine ter oglasov strokovne in informativne članke o zadružništvu in zadrugah na Slovenskem, nekaj pesmic ter precej leposlovnih črtic, katere je večinoma spisal Ivan Vuk. Cena ni navedena. Ako se kdo čitateljev Prosvete zanima za ta koledar — katerega priporočamo — naj pošlje dolar in dobi zraven še katero drugo knjigo, katerih ima Zadružna založba precej v zalogi. Naslov: Ljubljana, Prule št. 15, Jugoslavija.

Adamičevi spisi. Naš rojak in somišljenik Louis Adamic se marljivo udejstvuje v ameriški "magazinski" literaturi. V decembrski številki revije "Overland Monthly", ki izhaja v San Franciscu, je priobčil črtico iz vojaškega življenja "The Mutiny". V tedniku "The Open Forum" — izhaja v Los Angelesu — je pa izšla njegova daljša ocena knjige "Brawnyman", katero je spisal James Stevens. "Brawnyman" je zelo živahna povest iz delavskega življenja, in Adamic jo je ocenil simpatično in priporočljivo.

ZDRAVSTVO

PRAVILNA HRANA IN TELOVADBA.

Spisal Arthur A. McGovern, prejšnji telovadni ravnatelj na Cornell Medical College.

Shujšajte zavoljo zdravja.

Postanite bolj suhi okoli pasu in okrepčajte svoje trebušne mišice. Četvorica vaj, ki jih nudim s tem člankom, bodo, ako človek pri njih vztraja, zožile pas, ki je morda najvažnejša točka telesa, kar se tiče tolovadbe. To pa iz dveh razlogov. Prvič, zunanje strani trebuha pokrivajo nelzmerno važne organe in delovanje teh organov trpi, ako jih ne podpira elastičen in mišičav život, kakršen je rezultat redne telovadbe. Drugič, način življenja je navadno tak, da se mišice okoli života le malo ali nič ne vadijo in zato postanejo ohlapne in mehkužne; človek tako doživi, da njegovo najvažnejše zunanje mišičevje, ono okolo pasu, najprej propada. Posledice so težave radi sladkosečnosti, podhranjenost, zaprtje, kila, pritisk na važne živce grda oblika okoli pasu in debeluštvo.

Vaja št. 1.

Leži vznak na hrbtu z rokami stegnjenimi čez glavo, ravno vzdigni noge do navpičnega položaja, spusti jih dol in ponavljaj vse to.

To je izborna vaja za ojačanje velikih mišic na sprednjem delu trebuha, zlasti one na spodnji strani, kakor tudi za popravljanje ohlapnega, visečega života.

Vaja št. 2.

Leži vznak na hrbtu z rokami stegnjenimi čez glavo, vzdigni desno nogo in levo roko v navpičen položaj, spusti ju dol in brez odmora vzdigni levo nogo in desno roko in tako zaporedoma.

Vaja št. 2 je enaka oni št. 1, ali pritisk se vrši vsak čas le na eno stran spodnjega trebuha, tako da to provzroča vlečenje počez od zgornje leve na spodnjo desno stran in narobe, kar razvija male mišice, ki ne prihajajo v rabo ob vlečenju v ravni črti.

Vaja št. 3.

Leži vznak, roke ob straneh, vrti obe nogi v čim mogoče širšem krogu, tako da jih stegneš na desno, ju privzdigneš v navpičen položaj, stegneš na levo in ju povrneš v prvotni položaj.

Tu imamo najboljšo vajo, da spravimo v gibanje vse mišice spodnjega trebuha, da jih zvijamo in vlačimo v vse smeri, tako da niti ena ne oslabi ali omehkuži. Stalna in redna raba te vaje je edini način, da preprečimo kilo in trebušnost.

Vaja št. 4.

Leži vznak na hrbtu, roke stegnjene čez glavo. Dvigni telo v sedeč položaj, bodisi da se pri tem potrudiš zagnati telo naenkrat v ta položaj ali da se v to svrho zvijaš okoli života. Potem spusti se dol v ležeč položaj in ponavljaj vajo.

Ta vaja rabi približno iste mišice kakor vaja št. 1, ali glavni pritisk se vrši na zgornji trebuh, tam kjer ta prehaja v oprsje.

Ta četvorica vaj tvori popolno znanstveno skupino vaj za vaše trebušne mišice in je najvažnejša izmed vseh telovadb. Ako vršite redno te vaje, vam zagotovijo zdravo, mišičavo in vitko postavo okoli života. Vsako vajo treba vršiti po desetkrat.

Izborna prehrana za zmanjšanje debelosti.

Zajtrk: Grapefruit ali hruška brez sladkorja ali kislo jabolko. Pšenični kruh. Eno jajce na mehko. Kavni nadomestek.

Kosilo: Čaša čaja (brez smetane, sladkorja ali mleka). Jako tenek sendvič belega kruha in mesa lahko jeste, ne pa "krakerjev". Sadna žolica ali sadje.

Večerja: Čista juha. Pečena ali pražena govedina. Enostaven puding riža, žolica ali "junket". Izpij vsaj šest kozarcev vode med enim obedom in drugim.

Noč v peklu

(Dogodbica.)

Srnek in Bambič sta si bila smrtna nasprotnika. Njuno sovraštvo se je začelo že v mladih letih. Srnek si je izbral nevesto, katero je Bambič pregovoril ter jo vzel za ženo. S tem si je iztesal težak zakonski jarem, ki ga je žulil v pozno starost. Liza ga je učila kozjih molitvic, niti ganiti se ni smel pod njenim oblastvom.

Vselej, kadar je videl Srnka v zlati prostosti, mu je lice ozelenelo od jeze. Privoščil mu je vse najhujše in vendar je bil srečnejši od njega. Srnek ni vedel za njegove skrite muke ter ga je srečaval z mržnjo na obrazu.

"Sovraži me, pa nima povoda," ga je grajal Bambič, ko je moral nekoč bežati pred hudo ženo. "To bi me šele gledal, ako bi bil na mojem mestu."

Odslej je premišljal in ugibal, kako bi mu napravil nekaj, kar bi opravičilo njegovo zamero. Kmalu se mu je nudila priložnost. Sešla sta se nekega večera v gostilni pri isti mizi. Sedela sta vsak na drugem koncu, bodeč se s srpimi pogledi.

Bambič je bil pri vinu živahen ter se mu je začel počasi bližati. "Zakaj bi se sovražila," je rekel, "prijatelja bodiva!"

Srnek se je omajal in trčil na zdravje ob njegov kozarec. V prvi zadregi ni vedel, kaj bi mu odgovoril.

"Pozabi tisto, kar je bilo radi ženitve," mu je Bambič ponudil zpravo. "Siromak bi bil pri Lizi, lahko mi verjameš. Po smrti ti jo bom itak prepustil — pekel boš imel z njo . . ."

"Ali misliš?" Tudi Srnek je bil že vinjen; v takem položaju je bil silno redkobeseden.

"Res bo, res, prijatelj. V peklu bosta skupaj."

"Beži, beži!"

"Boš videl. Pij!"

Trčila sta in pila: Bambič v redkih in plitvih požirkih, dočim je Srnek duškoma praznil kozarec za kozarcem ter se je kmalu upijanil.

Nekako okrog enajste ure sta zapustila gostilno. Srnka niso več držale noge. Za božjo voljo je prosil tovariša, naj mu pomaga domov. Bambič ga je naložil na samokolnico, kjer je možiček kmalu sladko zasmrčal.

Zdaj ga je imel popolnoma v oblasti, pa tudi načrt je bil že pripravljen, ki mu je kar sam po sebi prišel v možgane. Peljal ga je naravnost v svoj dom; tiho je odprl vrata, iztresel ga je v vežo ter jo zopet zapri. Nato se splazil v podstrešje in napeto poslušal.

Liza je sedela na postelji z debelo molitveno knjigo, zraven nje je slonelo poleno. Tako je čakala vedno svojega moža, kadar se je predolgo zamudil v gostilni. Včasih je šla tudi pogledat iz hiše in je stopila za drevo, rastoče ob poti, odkoder je bila vajena naskočiti ubogo žrtev.

Ko je čula tisto noč odpiranje vrat in ropotanje, je vedela, da je prišel mož, ki se ne upa v sobo. Togota ji je zagomezela po udih; kar dvignilo jo je nekaj in hipoma je bila v veži, kjer je v temi zadela ob človeka, ležečega na tleh.

"Aha, tukaj si, mrcina!" je vzkipela ter ga je sunila z nogo. "Fej te bodi, zopet si se nažrl!"

Tik pred prvo brco se je Srnku sanjalo, da je umrl in prišel v pekel, kjer ga je sprejela Liza s trdimi rokami. Zbudil se je, ko je začutil sunek v rebra in slišal glas svoje nekdanje izvoljenke. Mukoma je nekaj zamrmral; zavest, da je pogubljen, ga je davila in tiščala na prsi s tako silo, da ni mogel govoriti.

Razkačeni ženi ni bil po volji možev molk. Hotela se je prepirati, za kar pa morata biti dva, da se zavračata in pobijata. Ker ni mogla do veljave z jezikom, je poslala v boj svoje okovane čevlje, s katerimi ga je brcala, kamor je dosegla. Z vsakim sunkom ga je nekoliko odrinila od sebe proti odprtemu vhodu v klet in končno je možak zdrknil navzdol po stopnicah.

"Vrgli so me v strašno temo, kjer je jok in škripanje . . ." je javkal svetopisemske besede. "Pomagajte — v peklu sem — z Lizo — na večne čase . . ."

"Čakaj, ti bom že pogasnila peklenski ogenj," je pihala raztogotena. Pograbila je škaf vode ter jo je zviškoma izlila na pogubljenca. Zatulil je kadar blazen, meneč, da ga zaliva peklenska povodenj.

Hladen poliv ga je mahoma iztreznil; postavil se je na noge in gledal, kako bi se rešil iz čudnega položaja.

Lizi se je pričelo dozdevati, da je zajadrala v napačno smer. Popolnoma drugačni kakor stokanje njenega moža so bili ti glasovi, kadar je siromaka obdelovala s polenom. Prižgala je svetiljko in spoznala Srnka, ki je lezel navzgor po stopnicah. Ves se je tresel Srnek od mraza in voda mu je curljala od obleke.

"Da bi te vrag! Ali si ti?" je vzkliknila presenečena. "Pa sem mislila, da mlatim po svojem snopu . . ."

Srnek si je pokril obraz s komolcem, tipal je po zidu, iščoč izhoda. Liza mu je odprla vrata ter ga izpustila v temno noč. Tedaj jo je iznenadilo glasno krohotanje; v podstrešju se ji je rogal mož, čigar šala se je imenitno obnesla.

Soteščan.

Kaznovana zapeljivka

(Dogodbica.)

Južnarjev Slavko se je iz malega dečka razvil v krepkega mladeniča. Za klobuk si je nadel pero poguma; njegove noči so bile polne skrivnih potov, vodečih pod okno izvoljenke. Samo on in Prosnikova Pavla — tako je bilo ime dekletu — sta vedela o teh sestankih.

Pavla je precvetela takrat dvajset pomladi. Oči so ji izrazale ljubeznivost, vendar ni bila stalna njena ljubezen. Hitro je vzplamtela in zaplapolala, a je prav tako naglo ponehala in ugasnila.

Tudi Slavko je dvomil, da je sam v njeni solnčni bližini. Obšla ga je tesna ljubosumnost. Svojega sumničenja ji ni hotel takoj izdati; vedel je, da bi mu utajila. Spretno je skrival nejevoljo in vohal za tekmovalcem. Njemu sicer ni obetal maščevanja, toda Pavli ga je prisegel.

Med sosedi mu je bil Rožančev Srečko najljubši tovariš, čeprav ga je na tihem dolžil tekmovanja. Našel ga je neke nedelje zvečer v gostilni pri "Vrčku", globoko potrtega zaradi česar se je umaknil družbi k mizi v prazno sobo.

"No, kaj se držiš tako kislo, kakor bi se bil jesiha napil?" ga je nagovoril in sedel zraven njega.

"Imam posebne težave . . ." Srečko se je upri s komolci na mizo in naslonil glavo v dlani. "Veš, danes zjutraj sem bil pri izpovedi . . .

"Zaradi tega ti ni treba biti slabe volje."

"Ne veš, koliko sem jih požrl. Še vedno nisem za nobeno rabo, tako je grmelo in vršalo . . ."

"Radi česa?"

"I, no, radi vasovanja. Samo tebi kot prijatelju povem: zaradi Prosnikove Pavle . . ."

"Hm, hm, zaradi Pavle, praviš . . ." Slavku so se gornji zobje zarili v spodno ustnico. "Glej no, kdo bi si mislil!"

"Ali se čutiš prizadetega?"

"I, sevda. S Pavlo se poznava že pet mesecev."

"Midva pa tudi!" je Srečko poskočil razočaran.

"Vlekla je naju, ta hinavka . . ."

"Ta zapeljivka! Ni vredna, da jo zemlja nosi in da ji solnce sije. Radi nje se ne pustim obdelovati v spovednici.

"Zasluži, da ji pošteno navijeva ušesa. Dajva se maščevati."

Missourska antievolucijska predloga pozdravljena s smehom.

Jefferson City, Mo. — Dne 18. t. m. je bila v legislaturi države Missouri predložena osnova zakona proti poučevanju faktov evolucije v javnih šolah. Predloga je duplikat famoznega tennesseejskega zakona. Poslanci so pozdravili predlogo s smehom.

BISERI IZ SVETOVNE LITERATURE

JOHANN WOLFGANG VON GOETHE

(1749—1832)

Najslavnejši nemški pesnik, dramatik in filozof Goethe je bil rojen v Frankobrodu na Meni. Izšel je iz družine intelektualca, dasi je bil še njegov stari oče krojač, ki se je pa oženil s premožnejšo gostilničarko in tako prišel do posestva. Oče Johanna je študiral pravo v Leipzigu in je postal cesarski svetnik, ki se je poročil s hčerjo župana v Frankobrodu. Njun najstarejši sin je bil Johann.

Udobnost v hiši Goetheja je čudno vplivala na njegov razvoj že v otroških letih. Oče mu je s potovanj v Italijo prinašal razne umetnije, kar je še pomagalo k njegovi izobrazbi. Oče ga je po šestnajstem letu poslal študirat v Leipzig, kjer se je Goethe lotil študij z vso vnemo, toda dobro se je učil le toliko časa, dokler se ni zaljubil s hčerko gostilničarja Schoenkopfa, pri katerem je obedoval. Tedaj je začel skladati svoje prve pesmi, knjige pa pustil, da so se prašile doma po policah. Iz teh prvih dni njegovega pesnikovanja je ostala samo daljša igra "Čemernost zaljubljenih." Lotil se je nadaljnega študiranja v Dražданih, toda radi slabega zdravja ni mogel obvladati učenja in je težko zbolel. Počasno zdravljenje v rodnem kraju je silno učinkovalo na duševen Goethejev razvoj; življenje je postalo zanj resnejše. Po ozdravljenju se je sestajal z raznimi učenjaki in se zlasti začel zanimati za gotsko arhitekturo ter iskal v njej virov za svoja poznejša dela. Vire k svojim spevom je našel tudi v narodnih nemških pesmih. On je bil začetnik nemške lirike.

Goethe se je šolal še v Strassburgu in tam tudi dobil diplomo. Dobil je službo na cesarskem sodišču in od tedaj veliko potoval po Nemčiji. Precejkrat se je na potovanju tudi zaljubil in zaročil in to je imelo neizbrisen vtis nanj ter njegove poezije. Tedaj je tudi začela doba njegove največje produktivnosti, pesmi in dram, ki so bile do tedaj neznane v okoreli nemški literaturi. Njegove dramatske satire iz teh dni, kakor na primer "Bogovi in pogani," "Ženitovanje Hanswursta," "Stella," "Claudina iz Villa Belle" itd. so sicer lažja njegova dela, kot sta na primer "Werther" in "Faust," toda za nemško literaturo vendar pomenijo pravcati preobrat. Neverjetno hitro sta sledili imenovanim težki in duhoviti drami "Večen Jud" in "Prometej," toda najveličastnejše Goethejevo delo pa je vendar dramatizacija Fausta.

Goethe ni bil kak siromak ali genijalni pisatelj, ki je stradal pri svojih umotvorih. Nemci so kmalu spoznali v njem genija in zlasti posamezniki iz plemenitaških rodbin, med njimi "dedni princ" Weimarski so ga povzdigovali. Slednji ga je povabil na graščino na Saksonskem, kjer je ostal vse svoje življenje. Princ Weimarski pa je bil vsekakor praktičen človek, ker mislil je, da bo Goetheja porabil še za kaj drugega ne samo za literarno proizvajanje. Tam je vžival zaupnost vojvode in je tudi prevzel visoko državno službo. Sam se je zainteresiral v poljedelstvo in vrtnarstvo ter tudi rudarstvo; imel je sploh nagnenje do naravoslovja in s tem dokaj pomagal povzdigniti državo Saksonsko. Postal je pravi aristokrat, kar je zlasti vidno iz njegovih poznejših del, v katerih se še vedno največ bavi z opevanjem ljubezni, zlasti nesrečne ljubezni. Bil je še vedno zaljubljen v neko Lili in ko je drugič posetil Strassburg, kjer je dekle živela, je videl, da je že poročena. Od takrat je začel pisati manj liričnih pesmi, v katerih je bil največji mojster in se je lotil balad, kakor na primer "Popotnikova večerna pesem," "O luni," "Pesem nadvodnih duhov," "Sestre" itd.

Goethe je večkrat potoval v Italijo in druge države. To je le pomagalo k njegovemu daljnemu razvoju v klasičnosti. Toda s tem je tudi naletel na oster odpor romantikov, kateri so pričeli svoje gibanje tik pred zaključkom osemnajstega stoletja. Romantiki so sicer gledali na Goetheja kot na svojega mojstra in učitelja, toda krenili so čisto v svojo smer in so Goetheja mrzili, ker jim ni sledil. Goethe se jim je kajpada postavil po robu, kar je zlasti razvidno iz njegovih manjših del v začetku 19. stoletja. Toda ta boj je vendar končal s tem, da se je tudi Goethe prelevil v romantika, kar je zlasti razvidno iz prvega dejanja Fausta, katerega je izdal leta 1808 ter je imelo zaključek v izključno romantičnem stilu. Fausta samega so radi pestrosti njegovih barv proglasili kot prvo mojstersko delo iz romantične dobe.

Tretja ali zadnja doba iz Goethejevega življenja je začela s smrtjo Schillerja. Zdaj se Goethe nikoli več ni ločil od slovstva, kakor se je v prejšnjih letih, temveč je bil vseskozi aktiven v literarnem gibanju svojih dni. Celo Napoleonov režim ga ni motil, da celo odobraval ga je in del njegove literature se bavi z njim. Toda ta del, ker cika nekam v propagandistično stremljenje, ni vreden Goetheja. Goethe je namreč odobraval Napoleona. Rekel je, da Napoleon ni nobeno zlo za Evropo, temveč da je dobrotnik, ker bo obvaroval evropsko civilizacijo pred slovanskimi barbari. Iz tega je jasno razvidno, da je bil Goethe hud nasprotnik slovanstva.

Po napoleonskih vojnah je Goethe zopet postal literat samo radi literature in brez propagande. Tedaj je spisal fino delo "Trilogijo trpljenja" in tudi precej spisov s potovanja, a kot zaključek svojega plodonosnega dela na polju slovstva pa je dokončal drugo dejanje Fausta, katerega so radi veličine tudi imenovali božansko komedijo iz osemnajstega stoletja.

Goethe je umrl 22. marca, 1832, in je bil pokopan z velikimi slovesnostmi.

Kolikor se tiče filozofije Goethejevih del, je treba priznati, da je bil daleč ločen od idealnega Schillerja in drugih romantikov. Spinoza je precej zadostoval njegovi filozofiji, kateri je učil, da je narava živa odeja boga, več pa vedeti ni hotel. Kot realist po prepričanju je zavzel svoje stališče po preizkušnjah in naravi in je čisto samostojno lahko gledal na tedanje spore v metafiziki. Kanta ni ignoriral ter se je tudi veliko naučil od njega. Bil je moralist in vodnik v življenju. Bil je kot tak tudi neprimerno vpliven v nemškem življenju, ko je vladalo zatiranje v politiki in izobrazbi. V njegovem "Meistru" in "Faustu" je vse prepleteno z moralističnimi nauki, ki so bili vodilni v njegovem življenju.

(Dalje prihodnjič.)

BEBASTI HUDIČ.

(Koroška.)

Uboga šivilja, ki se je komaj preživljala z delom svojih rok, je poklicala rogatca in ga pozvala, naj ji preskrbi denarja. Zlodej ji je obljubil pod pogojem, da mu zapiše svojo dušo. Šivilja to stori, a stavi tudi sama svoj pogoj, češ: Oba morata napraviti po ene hlače. Kdor jih prej izgotovi, tisti dobi stavo.

Hudič je bil s šiviljinim predlogom zadovoljen. Zato vzameta vsak po ene že prikrojene hlače in začneta šivati. Zlodej je tako hitel, da je vdel nit, ne da bi jo bil prej odtrgal. Zato je moral pri vsakem šivu leteti okrog hiše, da je na ta način odvil ves sukanec (cvirn) s klopčiča. Mislil je, da bo šiviljo z delom prehitel, ako se ne bo vedno mudil z vdevanjem. Šivilja pa je seve šivala po svoje. Jemala je kratke niti, kakor navadno, in je bila s svojim delom prva gotova. Hudič je tedaj moral preskrbeti šivilji obljubljeni denar, njene duše pa le še ni dobil, ker je tako pametno šival hlače.

Ivan Albrecht.

NAROČITE SI KNJIGO "Ameriški Slovenci"

Izlet gospoda Broučka v XV. stoletje

Češki spisal Svatopluk Čech.—Poslovenil Stanko Svetina.

(Dalje.)

Govorniški boj se je končal s popolno zmago gospoda Broučka. Sovražnik za sovražnikom se je premagan spustil v beg, dokler ni nazadnje naš junak ostal na obvladanem bojišču sam z gospodom Wuerflom, ki je nadaljna njegova razlaganja spremljal sicer s popolnim soglasjem, toda pri tem stalno primerjal svojo remontoirko s stensko uro. Čitateljem "Izleta na mesec" je že znan pomen tega primerjavanja in se torej ne bodo čudili, da je gospod Brouček čez čas plačal svoj del in je s svojo mesečno hojo zapustil gostilniško sobo.

Na nesrečo je imel gospod Wuerfel opravka pri odnašanju nereda na bojišču in ni spremil zato kot po navadi uglednega gosta skozi predsobo do ulice, ampak je zaklical za njim le: "Lahko noč, gospod Brouček —" s šaljivim dostavkom "in pozor na mesec!" Pravim, na nesrečo, a rekel bi bolje na srečo, kajti brez pozabljivosti gospoda Wuerfla bi gospod Brouček bržkone ne doživel novega, čudnega dogodka in ne bi nastala ta knjiga.

Ali predno pristopim k popisu naslednjih dogodkov, moram podati čitateljem nekatere topografične podatke, čeprav ne dvomim, da je že morda vsak zaveden Čeh obiskal to, na veke spomina vredno izhodišče Broučkovih odkritij.

Gostilna gospoda Wuerfla leži skoro sredi Vikarske ulice, nasproti novi rastoči ladji cerkve sv. Vida. Skozi steklena vrata prideš iz ulice v ne veliko predsobo, odkoder stopiš na desni v gostilniško izbo, tudi ne veliko, a prijazno, gledajočo z dvema oknoma na Vikarsko ulico, z enim na dvor Jelenovem jarku. Z ozirom na veliki pomen te izbe za "lunoslovje" in domačo historijo bi mogel podrobno popisati tudi nekoliko miz s posodicami za sol in poper, z vzorno otipanim narodnim strelcem in nekoliko slik, z umetniškega stališča morda nikakor ne zanimivih, a predvsem obširni restavraciji primernih; toda tako natančnost prepustim onim kolegom-pisateljem, ki ne morejo omeniti nobenega za čitatelje popolnoma nepomenljivega brloga, da bi ne napisali obširnega inventarja vse njegove hišne opravke, tako da bi v njem niti najnatančnejši eksekutor ne našel luknje. Od zadaj držijo vrata v druge sobe, nepristopne razvpitim obiskovalcem gostilne; le gospod Wuerfel, če hoče darovati larom in penatom, stopi kakor veleknez v najnotranje svetišče.

Toda vrnimo se iz gostilniške sobe v predsobo. V ozadju držijo vrata v kuhinjo, a na desni vede drug izhod do kritega hodnika, po katerem se pride po eni strani do kleti in po drugi na romantični, že prej opisani dvor.

To je natančen opis vikarskih sob — kot bi ga morda napisal v najlepšem slogu svetovni potopisec Josip Wuensch.

Gospod Brouček je stopil iz gostilniške izbe v predsobo; a kaj se je zgodilo v tem trenutku, to ostane morda za vedno zagrnjeno z zaveso nerazrešljive uganke . . . Wuerfel je sicer trdno prepričan, da je gospod Brouček — bržkone v globokih mislih o nedognani teoriji tajnih hodnikov — zašel in je krenil skozi predsobo namesto k vratom na ulico, na napačno stran k hodnikom, držečim na dvor; toda gospod Brouček odločno zanikuje to mnenje. Gotovega ve pač toliko, da so se mu iznenada udala tla pod nogami in da je drčal po neki strmoviseči plošči z veliko hitrostjo v globino.

Ko se je znašel zopet na ravnih tleh in se je prebudil iz omamljenosti, je otipaval nehote sebe in bližnjo okolico, zagrnjeno v samo tmo. Na sebi ni našel nobene poškodbe, toda okoli sebe je otipal vlažna tla in moker zid.

Spomnil se je, da ima pri sebi škatuljko vžigalic. Vprasnil je eno in je posvetil predse. Vgledal je ozek nizek hodnik, temne in puste podobe z zidom plesnjivim in na nekaterih mestih vzbočenim. Pri slabem svitu vžigalice ni videl konca hodnika. Vprasnil je drugo vžigalico in je pogledal navzad: hodnik se je končal v nekako strmo naklonjeno jamo, skozi katero je bil padel. Gornjega ustja jame ni mogel videti, čeprav si je posvetil nekolikokrat z vžigalicami.

"To je zopet neka posebna historija!" je zamrmral in je premišljal, kam je približno pal. Najbrže v klet, se je potolažil. Sicer niso v kleteh taki ozki hodniki in vsled daljšega padca skozi jamo bi morala ležati ta klet nenavadno globoko. Toda možno je, da je sedanja "vikarka" podedovala kake stare kleti, kraljevske ali prelatske, iz dob, ko so baje držali sodje tisoč veder, in so potrebovali za to tudi drugačnih kletij ko sedaj.

"Razume se, da je tako!" je zagotavljal samega sebe gospod Brouček. "Skozi ta hodnik pridem v klet in če niso vrata odprta, lahko dokličem ali s trkanjem privabim Wuerfla, kateremu takoj zapojem pesem, čemu pusti svojim gostom na potu brez vsake naprave take jame, v katerih si morejo lahko zlomiti križ. Vstal je in je otipal hodnik pred seboj. Prvi strah ga je minil in njegove misli so se močno oklenile one ugodne razlage nenadnega padca. Padel je kratkomalo in na srečo brez poškodbe skozi odprtino v klet, in ko bi moral končno v njej prenočiti — bi prenočišče na deskah ali na goli, vlažni zemlji ne bilo preveč ugodno, toda grozno bi tudi ne bilo naspati se enkrat v družbi prijateljskih sodov, takorekoč v naročju sorodnega živila, prav pod čepom, odkoder bi mogel le roko stegniti in napeljati v usta curek pizenskega. Za kazen naprevidnemu Wuerflu bi užil veliko te ugodnosti in še dolgo bi bil današnji dogodek "na vikarki" predmet vesele zabave. Vkljub temu je svetil pred seboj in srce mu je tolklo, ko se je nestrpljivo oziral v nevšečni temi po prijaznih obrisih sodov. Toda oziral se je zastonj: hodnik je ostal ravnotako prazen, ravnotako ozek in ravnotako neprijazen.

Konečno je ugasnil slednji plamen nade. Zginila je predstava kleti, edina predstava, v kateri se je kazalo podzemlje prijazno, in na njeno mesto so stopile grozne slike, ki jih je na vso moč odganjal od sebe. Vdrl se je najbrže v nekake katakombe, v labirint podzemskih grobov pod cerkvijo svetega Vida! Mesto simpatičnih sodov so zamigljale v njegovi razburjeni domišljiji črvive rakve, preperele obleke, gnjili mrtveci, režeče lobanje in pošastne mumije — — —. Od groze so se mu zježili lasje in nehote se je umikal nazaj.

Kmalu nato se je kazala gospodu Broučku situacija v najčrnejših barvah. Prizadeval se je sicer odpoditi prikazni in se je spomnil na one tajne hodnike, o katerih so pred kratkim tako živo debatirali. Toda tudi predstava je bila kaj malo mikavna. Zgoraj pri steklenici piva, v prijazni družbi se je lahko govorilo o takih hodnikih, toda druga je, tavati po njih v resnici, sam, po polnoči, bogvekje pod zemljo.

Naglo mu je pretresla mozeg zveličavna misel! Da ni prišel takoj nanjo! Saj se more doklicati pomoči skozi ono jamo, po kateri je zdrčal in kjer se je gotovo končevala gorenja luknja, bodisi nekje v vikarčnih sobah samih ali vsaj v njih tesni bližini. (Dalje prihodnjič.)

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Dec. 31-1926) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen vsled napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je $5.00 in za pol leta pa $2.50. Člani S. N. P. J. dopłačuje za pol leta $1.90 in za celo leto $3.80.

Za mesto Chicago in Cicero za leto $6.50, pol leta $3.25, za člane $5.20.

Za Evropo stane za pol leta $4.00, za vse leto pa $8.00.

Tednik stane za Evropo $1.70. Člani dopłačuje samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO
"PROSVETA"
2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO, ILL.

AKO IMATE KILO POSKUSITE TO BREZPLAČNO

Položite to na staro ali ravnokar nastalo kilo, veliko ali malo, in prepričali se bodete kot tisoče drugih.

POŠLJEMO ZASTONJ, DA TO DOKAŽEMO.

Vsak, ki ima kilo, moški, ženska ali otrok, moral bi takoj pisati na W. S. Rice, F. Main St., Adams, N. Y., za brezplačno poskušanje čudovitega pudlička za kilo. Denite to na kilo in mišice se pričnejo takoj krčiti, vezati skupaj tako, da se odprtina prične zarašćati naravnim potom, potrebe podlag in pasov, odpadejo. Ne zanemarite naročiti te brezplačne poskušnje. Tudi če vas kila ne boli, čemu nositi pasove vse svoje življenje. Čemu trpeti te sitnosti. Čemu biti v nevarnosti, vsled male kile, ki so vrgle že tisoče ljudi na operacijsko mizo? Veliko število moških in žensk je dnevno v nevarnosti, ravno ker jih ne boli in vsevno lahko delajo. Pišite takoj po brezplačno poskušnjo, ker je res čudovito pomagalo že tisočerim ozdraviti kilo. Iscelo tam, kjer je bila velika za dve pesti. Poskusite pišite še danes in rabite spodnji kupon.

Zastonj za kilo

W. S. Rice, Inc.,
F. Main St. Adams, N. Y.

Pošljite popolnoma prosto vzorec zdravljenja vaše poločke za kilo.

Ime .....

Naslov .....

Država .....

S polja vede

Pretvoritev svinca v srebro.

Oslo, Norveška. — "Aftenposten" piše, da se je nekemu norveškemu rudniškemu inženirju posrečilo izpremeniti svinec v srebro. Inženir je razgrel svinec z električnim tokom do 1472 stopinj vročine Fahrenheita in držal svinec v tej vročini osem ur. Pet šestink svinca se je pretvorilo v sto procentov srebra. Stroški pretvorbe znašajo 75 centov za dva in pol funta srebra.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

Senat zavrgel pakt s Turčijo

Washington, D. C. — Lozanska pogodba s Turčijo, ki je bila dolgo čakala na ratifikacijo, je bila v torek pokopana v senatu. Dobila je 50 proti 34 glasovom, tako da je šest glasov manjkalo do potrebne dvetretjinske večine. Amerika je menda edina dežela, ki nima nobene pogodbe s Turčijo.

HIŠA NA PRODAJ.

Prodam doma v stari domovini hišo št. 88 v Cerknici pri Rakeku, Jugoslavija. Zadej za hišo je sadni vrt, skedenj in lastnik pašnika. Katerega veseli, naj še za pojasnila lastnici na naslov: Helena Volk, rojena Slak, 506 Beloit Ave., Forest Park, Ill.
—(Adv.)

Agitirajte za "Prosveto"

V SPOMIN

na našega nadvse ljubljenega starejšega sina oz. brata

LOUIS KOCHEVAR, Jr.

kateri je za vedno zaspal 16. jan. 1926 ravno v začetku svoje najlepše mladeniške dobe, star 16 let, 7 mesecev in 24 dni. Kruta in neusmiljena usoda te je iztrgala in ločila te od nas, če ravno je že preteklo leto dni, naše gorke solze so priča, da še vedno živiš v spominu med nami. Zelo pogrešan od starišev, bratov in sester tvojih.

Louis Kochevar Sr.,
Box 267, Aurora, Minn.

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

ima v zalogi sledeče knjige:

AMERIŠKI SLOVENCI—izvrstna krasna knjiga, obsega 632 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane..$5.00

Slovensko-Angleška Slovnica—zelo poučna in lahko razumljiva knjiga za učenje angleščine, z dodatkom raznih koristnih informacij, stane samo.....$2.00

Zakon Biogenezije—tolmači naravne zakone in splošni razvoj, knjiga iz katere zamorete črpati mnogo naukov za telesno in duševno dobro.....$1.50

Pater Malaventura—V Kabaretu—zanimiva povest iz življenja ameriških frančiškanov, in doživljaji rojaka, izvrstno spopolnjena s slikami.....$1.50

Zajedalci—resnična povest in prava ilustracija doslej skritega dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki..$1.75

Jimmie Higgins—krasna povest, ki jo je spisal sloviti ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovenil pa Ivan Molek $1.00

Zapisnik 8. redne konvencije S. N. P. J., 252 strani mehko vezana, stane samo.....50c

"Hrbtenica"—drama v treh dejanjih s prologom in epilogom—mehko vezana, stane samo.....25c

"Informator"—kpjižica z vsemi potrebnimi podatki o S. N. P. J.—zelo priporočljiva za člane—stane samo..20c

Pišite ponje na:

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.
2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

CENE ZMERNE, UNIJSKO DELO PRVE VRSTE

VSA POJASNILA DAJE VODSTVO TISKARNE

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY
2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA